

Ўқитувчилар учун

БОБОСИН ЮЛДУЗИН КЎРСИН АВЛОДЛАР

Ўрта мактаб астрономия курсида «Илмий дунёдашар учун кураш» мавзюда грек олими Клавдий Птоломеи, поляк олими Николай Коперник, Италия олими Галилео Галилей ва Жордано Брунолар ҳақида сўз борган...

сингари олимлар билан ҳамкорликда астрономия соҳасида ажойиб тадқиқотлар ўтказди, 1420 — 1424 йиллари Самарқанд обсерваториясини (расадхонасини) қуриб, ўзи лойиҳалаган асосда зарур асбоблар билан жиҳозлади.

экватор орасидаги бурчакни аниқлаш, осмон jismlarining координатларини топиш усуллари, меридан чизгини ўтказиш, қиёла азиятнинг аниқлаш, географик координатларини топиш, йил давомидаги аниқлаш ва осмон сферасида дифференциал ўлчамлар ўтказиш масалалари, сайёраларнинг кўринма ҳаракати геоцентрик система, гороскоп ҳақида маълумотлар келтирилган.

КҮН ТАРТИБИДА

МЕҲНАТ ТАЪЛИМИ

Яқинда Қашқадарё вилоятининг Қамаш ноҳиясидаги 54-ўрта мактабда вилоят халқ таълими бошқармаси, вилоят Педагогика жамияти ҳамда ўқитувчилар малакасини ошириш олий билимгоҳининг меҳнат таълими муаммолари бўйича кенгайтирилган конференцияси бўлиб ўтди.

Қамаш ноҳия халқ таълими бўлимининг мудири Э. Шоникўлов мактабларда меҳнат таълимининг ўтишидаги мукамалликлар, шароитнинг етишмаслиги ҳусусида гапирди. Шунингдек, вилоят ўқитувчилар малакасини ошириш олий билимгоҳининг меҳнат таълими ўқиш хонасининг мудири Жўра Аҳмедов ҳам халқ таълими лозими бўлган айрим муаммоларга алоҳида тўхталиб ўтди.

Конференция қатнашчиларни 54-ўрта мактабининг меҳнат таълими муаллими С. Зулфия Тоқиеваннинг эришган ютуқлари билан танишиб, унинг бир соатлик дарсини таҳлил қилдилар ва дарс ўттиришни бу янгича услубини тўла маъқулладилар.

И. КАРИМОВ.

Бегона гоининг халқ тафаккуринга сингдирилиши миллий ўзлигини таниш ва миллий тозагини сўндирди. Неча йиллар давомида юртимизда Орупо маданияти, урф-одати ва дунёқарашини устун қўйиш сивасати олиб борилади ёки ҳуфъё зўриқ билан халқ оғинга сингдирилди. Бу гоғ миллий маданиятимиздан айроқлаштириш, миллий ўзига хослиқни йўқ қилиш, миллий руҳ ва йўлкор туйғуларини сўндиритишга қаратилган эди.

Давра суҳбати

«Қақни сўзласин дарсликлар» — бу кўп қатламда ўқувчиларнинг қўлига келиши мумкин бўлган, уларнинг қўлига келиши мумкин бўлган, уларнинг қўлига келиши мумкин бўлган, уларнинг қўлига келиши мумкин бўлган.

Қақни сўзласин дарсликлар

И. КАРИМОВ.

БУРЧ

Бозор иқтисодиёти шароитида ҳар биримиз кундалик турмуш таъшиллари билан бандмиз. Болаларимиз ҳар кунги мактабга қатнашади, маълум миқдорда билим ва малака ортиришади. Бир қараганда, ҳаммаси жойида, меъёридадиган туюлади. Лекин масалага чуқуროқ билашсак-чи? Ўрта таълим мактабларида 7 ёшдан 17 ёшгача бўлган ўқувчиларга таълим ва тарбия берилади. Бу икки жараён ҳамма бир иккинчисини таъқозо этиб, тўлдириб келади. Аввалом бор бурча ва вазифаларни аниқлаб олиш лозим: тарбиявий ишлар бўйича директор муовини синфдан ва мактабдан ташқари тарбиявий ишларнинг режалаштиради, уларнинг бажарилишини назорат қилади. Синфдан ташқари ишлар бўйича фаол ўқувчилар ўқувини ташкил этади. Синфдан ва мактабдан ташқари ишларни ташкил этиш бўйича ўқувчиларга, синф раҳбарларига, фаол ўқувчиларга, фаолларга методик ёрдам кўрсатади. Синф раҳбарларининг таъриба алмашишларини йўлга қўйиб, илгор тарбиявий ишларни ўрганиб, уларни оммалаштиради. Турли хил корхона ва ташкилотлар билан алоқалар ўрнатиб, мактабдан ташқари муассаса ва корхоналарнинг мактабга ҳомийлини қилишларини йўлга қўйиш орқали тарбиявий тадбирларни амалга оширишда уларнинг кўмағига таянади. Ўқувчиларни мактаб ва мактабдан ташқари муассасалардаги тўғарак ва бўлимларга жалб қилиб, шу тўғарак раҳбарлари билан алоқада бўлиш лозим.

лар фаолият кўрсатган (ҳозирда эса йўқ) ўқувчилар кўмитаси бажаради. У ўз комиссия аъзолари орқали мактабининг тозаллиги, ўқувчиларнинг даволати ва ўзлаштиришига, тартиб-интизомини ўқувчилар назорат қилиш орқали ўқув жараёнини метёбда беришига ёрдам беради. Ўз-ўзиндан кўришиб турибдики, ўқув жараёнини ташкил этиш ва дарсини боришига, ўқув ишлари бўйича директор муовини (илмий мудири) жавобгардир. Демак, ўқувчилар кўмитаси билан илмий мудири ҳамкорликда иш олиб бориши керак. «Ҳап келганда отангини ҳам айма» деган мақол бор. Шундай экан, ўқувчилар кўмитаси йўқ бўлганда кейин, ўқувчиларнинг навбатчилигини илмий мудири назорат қилсин. Ахир болалар таълим бериш бошқа, тарбия бериш иши бошқа-ку! Ташкилотчи бўлиш улачи алоҳида қўбилит ва малакага эга бўлиш лозим. Шунинг учун ҳам ота-боболаримиз фарзанд тарбиясида қатта эътибор бериб, жуда кўп ўғитлар қолдиришган.

Шу пайтгача кўпгина мактабларда ўқувчи шу фанга қўбилитлими, қўбилитсизми — бир хилда талаб қилавердик. Тарбия орқали боланинг қўнглига йўл топишни ўйламадик, уларнинг ёш эҳтиёжларини қондирмадик, ўқувчиларнинг бун вақтлари кўнглили ташкил этилмадик, мактабдан ташқари муассасалар: ўқувчилар уйлари ва саройлари, ёш сайёҳлар, ёш техниклар станциялари билан яқин алоқа ўрнатилмадик. Натигада болаларимизда ташаббускорлик, мустақиллик, ташкилотчилик каби хислатлар яқини шакланмадик. «Тарбияси оғир бола» ибораси вужудга келди. Бу оқибатларни тугатиш нафақат халқ маорифи ходимларининг, балки жумҳуриятимизда яшаётган кенг жамоатчиликнинг, қолаверса, ҳар бир фуқаронинг бурчидир.

Дилфуза ОДИЛОВА, В. И. Ленин номи Республика кашшофлар саройи методисти.

Марҳамат ноҳиясидаги М. Горький номи мактаб ўқувчилари Е. Ларина раҳбарлигида меҳнат таълими дарсида ўқиб ва тикни сирларини ўрганишмоқда. Улар тайёрлашган пайпоқ, дўппи, қўйлак ва бошқа бир қанча маъсулотларнинг Марҳамат шаҳрида бозор қаққон.

Тасвирларда: машғулот жараёнидан лавҳалар кўриб турибсиз.

А. ЧАПЛИГИНА суратлари.

ИНСОН ВА ЖАМИЯТ

2. Ҳўш, болаларга қандай ижтимоий таърибани ўргатиш керак? Ҳозир бу саволга кўп кишилар жавоб топа олмаптилар. Баъзиларнинг фикрича, бизнинг кекса авлодимиз маданиятида, ҳақиқатан ҳам, ёш авлод эрта-кечми шугулланиш лозим бўлган фаолиятнинг қатъий намунаси йўқ. Ҳозир «оталар» га оқилаётган билимлар оғинимизга афсоналар жуда сингиб кетганлиги ҳақида, бу оғин XX аср охирига келиб дунёда ва мамлакатимизда вужудга келган вазията мутлақо мос келмаслиги ҳақидаги билимлардан иборат. Модомки, намуна йўқ экан, у ҳолда кекса авлоднинг хатоларини ўрганиб, шундан хулоса чиқариш асосида ўқиб ўрганиш керакдир. Бироқ қандай қилиб? Эҳтимол, мана бу қондага амал қилиш керакдир: «Биз қилган хатоларни тақрирламаганлар, бизнинг кечги умидларимиз ва бугунги баҳсларимизни, ҳафачиликларимизни қайтарманлар». Аммо, ижобий дастур қандай бўлади? Бу саволга қуйидаги жавобни қайтариш мумкин. Жамиятимизда умумтаърифиий негизларни ривожлан-

тириш ҳар бир кишига чайқовчилик усуллари билан бойлик ортириш гоёсидан воз кечинг, виждонан энгиланг, тобелик феъл-атворига қарши одатларни ривожланттириш, инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини — ўзингизни ҳам, бошқаларни ҳам сўзсиз ҳўрмат қилинг деган гапларни, маданият хилма-хиллик, маданий анъаналарнинг кўп хиллигини қарор топтириш, деган ўғитни сингдиришни назарда тутати.

3. Ёшларнинг маданияти нима? Рок-маданият норозилик маданиятими? Рок — замонавий мусиқа эмас (бу мусиқада аппаратларига замонавий) — рок-маданиятининг ўзи ўрта аср карнаваллари маданиятидан бошланган, деган фикр мавжуд. Бу боғлиқни рок қўшиқчилигининг ва гуруҳларининг қўнглига ташкил белгиларида намоён бўлади, уларнинг либослари оддий кийим-кечакнинг бурттирилиши билан яланғочлик оралиқдир. Металл кишилар ва турли-туман занжирларни, шунингдек мусиқачилар юзидан аянчилик қиёфани (кучаниб бақирши ва унга жўровозлик қилишни) ҳам бунга қўшмоқ керак.

ёшлар маданиятининг ўзини жиний маданият тарзида тўғридан-тўғри қарор топтирадиган ёки энгиланг билан ёзузли ўртасидаги, ижтимоий феъл-атворини жиний ва қонуий тоифалари орасидаги тафовитни йўқ қилиб юборадиган қисми билан боғланган эмиш.

сиз. Кўпларнингиз тарихий мавзудаги китобларни ҳам ўқинадирсиз. Келинглар, жамият ақли инсон пайдо бўлган пайтдан бошлаб шу кўнларгача боши ўтган йўлини бир назардан ўтказайлик. Шу аснода биз камда икки ўлчамда фикр юритишимизга тўғри келаяди. Биринчиси — ибтидоий одамлардан тортиб шу пайтгача ўтган кўп минг йиллар назарда тутганда, тик (вертикал) ўлчам бўлса, иккинчиси кўнглига қанбалардан, халқлар, мамлакатларнинг назарда тутганда, ётиқ (горизонтал) ўлчамдир. Бу ўлчамлар ижтимоий тараққиётнинг ҳар бир босқичида аниқ тарихий маконни тўлдирди туради.

(Боши ўтган сонларда).

(Давоми бор).

(Давоми бор).

(Давоми бор).

(Давоми бор).

